

آتش

کلیدواژه: آتش، [حضرت موسی](#) علیه السلام، [ملائکه](#)، نور.
پرسش: در آیه ۸ سوره نمل منظور از کسی که در آتش است و کسی که اطراف آتش است، چیست؟
پاسخ: در این که منظور از آیه ۸ سوره نمل چیست، مفسران نظریات گوناگونی بیان کرده‌اند. برخی برآنند: منظور از کسی که در آتش است (مَنْ فِي النَّارِ)، خداست و معنایش این است که مبارک است آن کسی که [سلطنت](#) و قدرتش در آتش ظهور کرده؛ چون صدای گفت‌وگو از [درخت](#) برمی‌خاست، درختی که به [شهادت](#) آیات سوره قصص، آتش اطرافش را احاطه کرده بود. عده‌ای نیز می‌گویند: منظور از آتش در این جا [نور](#) است و کسی که در آتش است، [قدرت](#) خداست و کسی که اطراف [آتش](#) است، حضرت موسی است. بعضی دیگر از مفسران گفته‌اند: مراد از "مَنْ فِي النَّارِ" ملائکه‌ای است که در آتش حاضر بوده‌اند؛ همچنان‌که مراد از "من حولها" موسی - علیه السلام - است. گروه دیگر عکس آن را معتقدند؛ یعنی گفته‌اند: مقصود از جمله اولی موسی - علیه السلام - و مراد از دومی ملائکه است.

فهرست مندرجات

- ۱- ترجمه آیه ۸ سوره نمل
- ۲- ریشه و معنای واژه «بورک»
- ۳- اشاره‌ای به آیات سوره طه
- ۴- مراد از «مَنْ فِي النَّارِ وَ مِنْ حَوْلِهَا»
  - ۴.۱- دیدگاه اول
  - ۴.۲- دیدگاه دوم
  - ۴.۳- دیدگاه سوم
  - ۴.۴- دیدگاه چهارم
- ۵- بانیس
- ۶- منبع

ترجمه آیه ۸ سوره نمل

" فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ "؛ هنگامی که نزد آتش رسید، ندایی برخاست که مبارک باد آن کس که در آتش است و کسی که در اطراف آن است و منزه است، خداوندی که پروردگار عالمیان است.

ریشه و معنای واژه «بورک»

در این که منظور از "کسی که در آتش است" و "کسی که در اطراف آن" است، چه کسی است؟ مفسران نظریات گوناگونی بیان کرده‌اند. قبل از بیان دیدگاه‌های مفسران، توضیح این نکته ضروری به نظر می‌رسد که کلمه "بورک" در آیه، فعل ماضی مجهول از "برک" باب مفاعله مبارکه است و "مبارکه" به معنای دادن خیر بسیار است. گفته می‌شود: "بارکه" و نیز "بارک علیه" و همچنین "بارک فیه"، یعنی خیر بسیاری به او پوشانید و [خلعت](#) بسیاری به او آویخت.

[۱] راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱، ص ۱۱۹، دارالعلم الشامیة، بیروت، ۱۴۱۲ق؛

[۲] طباطبایی، سیدمحمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سیدمجدباقر، ج ۱۵، ص ۴۸۷، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.

اشاره‌ای به آیات سوره طه

در آیات ۱۱ تا ۱۳ سوره "طه" وقتی در [داستان](#) موسی - علیه السلام - به این‌جا می‌رسد، به‌جای این جمله در این‌جا که چه ندایی از آتش برخاست، فرمود: " فَلَمَّا أَنهَا نُودِيَ بِأَنَّ مُوسَىٰ إِيَّيْنَا أَنَا رَبُّكَ فَارْجِعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى وَ أَنَا أَخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ "؛ من پروردگار توام! کفش‌هایت را بیرون آر، که تو در سرزمین [مقدس](#) «طوی» هستی! و من تو را (برای مقام [رسالت](#)) برگزیدم؛ اکنون به آنچه بر تو [وحی](#) می‌شود، گوش فرا ده!

[۱] طباطبایی، سیدمحمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سیدمجدباقر، ج ۱۵، ص ۴۸۷، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.

اما این که مراد از "مَنْ فِي النَّارِ"؛ آن که در آتش است"، کیست؟ سخنان مفسران مختلف است که در این جا به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

← دیدگاه اول

برخی برآنند، منظور از کسی که در آتش است (مَنْ فِي النَّارِ)، خدا ست و معنایش این است که مبارک است آن کسی که سلطنت و قدرتش در آتش ظهور کرده؛ چون صدای گفت‌وگو از درخت برمی‌خاست، درختی که به شهادت آیات [سوره قصص](#)، آتش اطرافش را احاطه کرده بود.

بنا بر این تفسیر، معنای آیه این می‌شود که مبارک است آن کسی که با کلام خود از آتش برای تو تجلی کرد و خیر کثیر به تو داد. طبق این [تفسیر](#)، جمله "و سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ" تنزیه خداست از این که [حسب](#) یا جسمانی باشد و مکان بدو احاطه یابد و یا در دسترس حوادث قرار گیرد.

[۴] طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۳۳۱، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲.

← دیدگاه دوم

گروهی دیگر در بیانی دیگر گفته اند: منظور از آتش در این جا نور است و کسی که در آتش است، [قدرت](#) خداست و کسی که اطراف آتش است، موسی - علیه السلام - است.

معنای آیه طبق این نظر چنین است، آنچه را که موسی گمان می‌کرد آتش است، آن [نور](#) مبارکی بود که خداوند با قدرت خویش ایجاد کرد و [موسی](#) که در اطراف آن ایستاده بود نیز مبارک است؛ برای این که خداوند او را برای رسالت خویش در [زمین](#) برگزید.

[۵] مغنیه، مجدجواد، تفسیر الکاشف، ج ۶، ص ۸، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۴۲۴ ق.

← دیدگاه سوم

بعضی دیگر از مفسران گفته‌اند: مراد از "مَنْ فِي النَّارِ" ملائکه‌ای است که در آتش حاضر بوده‌اند، همچنان که مراد از "مِنْ حَوْلِهَا" موسی - علیه السلام - است.

[۶] مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۴۰۷، ۴۰۸، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴.

در بیانی دیگر آمده است: منظور از "مِنْ حَوْلِهَا" در آیه مورد بحث، کسی است که پیرامون [آتش](#) بوده، که یا موسی به تنهایی بوده، یا اگر دیگران هم بودند او نیز حضور داشت، و مراد از مبارکه بودن او، همان برگزیدن او بعد از تقدیس او است.

[۷] طباطبایی، سیدمحمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سیدمحمدباقر، ج ۱۵، ص ۴۸۷، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.

← دیدگاه چهارم

گروه دیگر عکس آن را معتقدند؛ یعنی گفته‌اند: مراد از جمله اولی موسی - علیه السلام - و مراد از دومی [ملائکه](#) است.

[۸] الوسی، سیدمحمد، روح المعانی، ج ۱۹، ص ۱۶۰، دارالکتب العلمیه، بیروت، ۱۴۱۵ ق.

به عبارت روشن‌تر، منظور از کسی که در آتش است، حضرت موسی - علیه السلام - بوده که به آن شعله آتش که از میان درخت سبز نمایان شده بوده، آن قدر نزدیک گردید که گویی در درون آن قرار داشت و منظور از کسی که اطراف آن قرار دارد، [فرشتگان](#) مقرب پروردگار است که در آن لحظه خاص، آن سرزمین [مقدس](#) را احاطه کرده بودند. یا این که منظور از کسانی که در آتش‌اند، فرشتگان الهی هستند و کسی که در گرد آن قرار دارد، حضرت موسی است.

[۹] مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۴۰۷، ۴۰۸، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴.

پانویس

۱. ↑ راغب اصفهانی، حسین بن مجد، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱، ص ۱۱۹، دارالعلم الشامیه، بیروت، ۱۴۱۲ ق؛
۲. ↑ طباطبایی، سیدمحمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سیدمحمدباقر، ج ۱۵، ص ۴۸۷، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.
۳. ↑ طباطبایی، سیدمحمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سیدمحمدباقر، ج ۱۵، ص ۴۸۷، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.
۴. ↑ طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۳۳۱، ناصر خسرو، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۲.
۵. ↑ مغنیه، مجدجواد، تفسیر الکاشف، ج ۶، ص ۸، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ اول، ۱۴۲۴ ق.

۶. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۴۰۷-۴۰۸، دارالکتب الاسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴.
۷. ↑ طباطبائی، سیدمحمدحسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، موسوی همدانی، سیدمجددباقر، ج ۱۵، ص ۴۸۷، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۴.
۸. ↑ آلوسی، سیدمحمد، روح المعانی، ج ۱۹، ص ۱۶۰، دارالکتب العلمیة، بیروت، ۱۴۱۵ ق.
۹. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۴۰۷-۴۰۸، دارالکتب الاسلامیة، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۴.

منبع

[پایگاه اسلام کوئست](#).

رده‌های این صفحه : [تفسیر](#) | [قرآن شناسی](#)